

ב"ה

פרשת נשא

זאת תורת הנזיר

נשא ו, כא.

נזירות שמואל ושמשון באה מצד האם

ענין הנזירות יש בו כמה גדרים, אבל עיקרו ושלמותו – בהיותו קשור גם עם ענין הקדושה, והיינו, שלא זו בלבד שמתנהג באופן של פרישות, שמפריש את עצמו משתיית יין, מגילוח השער ומטומאת מת, אלא כלשון הכתוב שמקדים הענין ד"קדוש יהיה"¹, שזהו גם ענין של קדושה.

[וכאמור לעיל שזוהי הפלוגתא בין רש"י לרמב"ם – שהרמב"ם כותב ש"שמשון לא היה נזיר גמור", שמזה משמע שהיתה עליו קדושת נזירות, אלא שלא היה נזיר גמור, אבל מדברי רש"י ש"שמשון לאו נזיר הוא", משמע, שלא היה נזיר כלל, ואין זו אלא הנהגה באופן של פרישות (כפירוש רש"י² "אין נזירה .. אלא פרישה"), שיכולה להיות מצד כמה טעמים, ועד – כמובא בספרי מוסר³ שהיו זהירים תשעים ותשעה שערים מן ההיתר כדי שלא להיכשל בשער אחד מן האיסור, שאין זה ענין של קדושה, כי אם פעולה שנועדה להבטיח שלא יעשה דבר שהוא היפך רצון התורה ומצוותיה].

והענין בזה: ידוע הסיפור שסיפר רבינו⁴, בעל הגאולה, אודות דברי זקנו אדמו"ר מהר"ש, שכל החילוק בעבודת האדם יכול להתבטא באמירה שענין זה "מתאים" וענין זה "אינו מתאים", להיותו בן אברהם יצחק ויעקב – לא

¹ נשא ו, ה.

² שם, ב. וראה גם פרש"י ויחי שם.

³ חובת הלבבות שער התשובה פ"ה (ע' שערים). הובא בר"ח שער הקדושה בתחלתו, ורפט"ו, ובשל"ה עד, ריש ע"ב, ושעג, א. אור החמה לזח"ג יג, א ועט, א (ק' שערים). אה"ח פינחס כו, כג (נ' שערים). וראה נפש כל חי (לר"ח פאלאג'י) מע' א, זך. ומע' ח, כט. וראה גם שיחת י"ב תמוז תשט"ו סכ"ה (תו"מ חי"ד ע' 203). שם חל"ט ע' 380. וש"נ.

⁴ סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 140.

מתאים שידבר לשון הרע, לא מתאים שיסיג גבול, ולא מתאים שיהיה בעל גאווה, וכיוצא בזה: כיון שהיו לו הורים וזקנים נעלים כל כך – איך יתכן שיתנהג כמו איש פשוט שלא היה יכול ללמוד מאומה מזקניו וזקניו עד אברהם יצחק ויעקב!...

ובכן: הנהגה כזו אינה בגלל שרצונו להיות "פרוש", כי אם, שלהיותו מזרע אברהם יצחק ויעקב מרגיש שהוא שונה מכל אלו שלא זכו לכך!

אבל יש גם סדר נוסף: כאשר אדם רוצה להיזהר מאיזה ענין שיהיה, אזי העצה היא – "עשו סייג לתורה"⁵, "משמרת למשמרת"⁶, כדי שלא יבוא לידי מכשול.

ומובן, שהנהגה כזו יכולה לבוא מצד תנועה הפכית: הוא סבור שנמצא בדרגא נמוכה מאחרים; הם בני אברהם יצחק ויעקב שירשו את תכונותיהם כו', ואילו אצלו אין הדבר ניכר, ולכן זקוק להיזהר גם מענינים כאלו שאחרים אינם מתייירים מפניהם. ועל דרך שמצינו בגמרא⁷ שג'ר זקוק לזהירות נוספת "מפני שסורו רע", דכיון שזה עתה נעשה יהודי, נשאר אצלו עדיין מהטבעיות וההרגלים וההנהגות כו' שהיו אצלו בעבר.

ונמצא, שישנה פרישות שאינה קשורה עם ענין הקדושה וההבדלה; הפרישות יכולה לבוא לא בגלל היותו קדוש ומובדל, אלא אדרבה – בגלל היותו בדרגא נמוכה כו'.

אמנם, מה שהתורה דורשת מיהודי – הרי זה באופן שנותנים לו את הדרך הקלה והנעימה יותר, והעיקר, הדרך האמיתית – שהסיבה לכך שצריך להיות במעמד ומצב ד"ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה"⁸, הרי זה מפני שבני ישראל קיבלו את התורה, להיותם מזרע אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה, כמו שכתוב⁹ "הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם", ולכן לא יתכן שהנהגתם תהיה באותו אופן כמו הנהגתם של אלו שלא קיבלו ירושה עשירה כזו.

...וכל זה נוגע גם לענין החינוך, שיכול להיות בשני דרכים – כפי ש"האב מדיר את בנו בניזיר", או כמו הנזירות של שמואל ושמשון שהיתה מצד פעולת והנהגת האם:

⁵ אבות פ"א מ"א.

⁶ מו"ק ה, סע"א. וש"נ.

⁷ ב"מ נט, סע"ב.

⁸ תשא לג, טז. וראה סה"ש תש"ה ס"ע 72 ואילך.

⁹ ישע' נא, א.

יש דרך ש"האב מדיר את בנו" – מתוך חזק ותוקף, והיינו, לבוא לילד ולומר לו: עליך להתנהג באופן כזה מפני שכך היא ההלכה, "הלכה למשה מסיני", כך, שאין מקום שתשאל קושיא או רמינהו, ואינני צריך ליתן לך טעם והסברה; אבל יש גם דרך נוספת – כפי שנוהגת האם – לספר סיפור, כמו חנה שסיפרה לשמואל סיפור שלם, שהיו כמה שנים שלא היו לה ילדים, "וכעסתי צרתה גם כעס וגו"¹⁰, עד שהבטיחה לה' "אם .. נתתה לאמתך זרע אנשים ונתתיו לה' כל ימי חייו"¹¹, ורק בגלל זה נמצא הוא בעולם. ובדרך זו הרי היא פועלת שהמשך הנהגתו הרצויה של שמואל תהיה מדעת עצמו, ולא באופן של "גזירה" מצד ההלכה.

וזהו כללות החילוק בין שני דרכי החינוך – באופן של "מוסר אביך"¹², או באופן של "תורת אמך" (ובאמת יש בזה חילוקי זמנים; לפעמים צריכים "מוסר אביך", ולפעמים צריכים "תורת אמך"): הנהגת "אביך" היא באופן של "מוסר", לומר בתוקף שכך היא ההלכה בתוקף; ואילו הנהגת "אמך" היא באופן של "תורה" ("תורת אמך") – ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"¹³, כך שאפילו אינו-יהודי יכול להבין זאת, שמאז שבני ישראל נעשו לעם, ופעלו שתהיה ההנהגה באופן ש"נפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה", היתה הנהגתם מתוך נזירות ופרישות באופן ד"קדוש יהיה", וטעם הדבר – "כי קדוש אני"¹⁴, ו"אני ה' אלקיכם".

וענין נוסף שיש ללמוד מהנזירות של שמשון ושמואל: בשמשון כתיב¹⁵ "כי נזיר אלקים יהיה הנער גו' והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים". ועל דרך זה מצינו בנוגע לשמואל, שהיה נזיר עולם – שכל ימיו היה מסור ונתון להושיע את ישראל, על ידי זה ש"וישפוט .. את ישראל גו"¹⁶.

ויש לומר בביאור קשר הענינים: יכול מישוהו לחשוב, שכיון שהיו לו סבא וסבתא נעלים כל כך, והוא ממשיך את המסורת שלהם בביתו בנוגע לילדיו – הרי הוא קדוש ומובדל לא רק מאינם-יהודים ("ונפלינו אני ועמך גו"), אלא גם מבני ישראל, ומי ידמה לו ומי ישוה לו בין בני ישראל עצמם. ועל זה נאמר "כי נזיר אלקים יהי' הנער גו' והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים": מהי ההוכחה שהוא "נזיר אלקים" – שנזירותו היא לא מצד רצון עצמו, אלא מפני ציווי הקב"ה – כאשר רואים שמתחיל לנצל את גבורתו להציל את בני ישראל מיד פלשתים!

¹⁰ שם א, ו.

¹¹ שמואל-א א, יא.

¹² משלי א, ח.

¹³ ואתחנן ד, ו.

¹⁴ שמיני יא, מד.

¹⁵ ס' שופטים יג, ה.

¹⁶ שמואל-א ז, טו.

וזוהי כללות ההוראה ממצות נזיר – כמובן מהמבואר בפרטיות בזהר פרשת נשא¹⁷, ובדרושי חסידות המבארים ענין זה¹⁸ – שהענין ד"קדוש יהיה" הוא למעלה מכל סדר ההשתלשלות (שמשם אי אפשר להמשיך אלא על ידי צמצום), ומשם נמשך עד למטה מטה, ובאופן שעל ידי זה באה תשועה לישראל מכל צריהם, והיינו, שמבלי הבט על העובדה שמקודם לכן היה מעמד ומצב ש"ויתנם ה' ביד פלשתים" (כמו שכתוב בספר שופטים¹⁹), הנה מיד לאחרי זה נולד שמשון, "ותחל רוח ה' לפעמו גו"²⁰, והוא מושיע את בני ישראל משעבודם של פלשתים, ובאים לידי חירות אמיתית – כמו שכתוב במתן תורה "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים"²¹, להיות עבדים לה', "ולא עבדים לעבדים"²², "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה"²³.

קטע משיחת יום ב' פ' בלק, י"ב תמוז, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשכ"ה ח"ג ע' 75.

¹⁷ ח"ג קכז, ב ואילך.

¹⁸ בלקו"ת אמור לא, ד ואילך. שה"ש לו, ד.

¹⁹ שם, א.

²⁰ שם, כה.

²¹ יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

²² קידושין כב, ב. וש"נ.

²³ אבות פ"ו מ"ב.